

З огляду на це подальші дослідження повинні бути спрямовані на уточнення принципів екологічного маркетингу, що дозволить сформувати нову філософію екологічно відповідального бізнесу на засадах співпраці із екологічно свідомими споживачами.

1. Calomarde J.V. *Marketing Ecologico* / J.V. Calomarde. – Madrid: Piramide, 2000. – 236 p.
2. Coddington W. *Environmental Marketing: Positive Strategies for Reaching the Green Consumer* / W. Coddington. – New York: McGraw-Hill, 1993. – 252 p.
3. Fuller D. *Sustainable Marketing: Managerial–Ecological Issues*. Sage: Thousand Oaks / D. Fuller. – CA, 2002. – 295 p.
4. Стельмащук А.М. Відтворення природно-ресурсного капіталу регіону на засадах соціально-етичного маркетингу / А.М. Стельмащук, Н.А. Стельмащук, Ю.А. Стельмащук / Інноваційна економіка. – 2012. – №4 [30]. – С. 191-196.
5. Ярема В.І. Використання інструментів екологічного маркетингу в реалізації концепції сталого розвитку регіону / В.І. Ярема, О.Д. Лендел, К.І. Мишко. – 2011. – № 4, Т.1. – С. 222-232.
6. Hodgson G. *Economics and Institutions, a Manifesto for a Modern Institutional Economics* / G. Hodgson. – Cambridge: Polity Press, 1988. – 264 p.

ПОСИЛКІНА О.В., САГАЙДАК-НІКІТЮК Р.В., КОЗИРЄВА О.В.
Національний фармацевтичний університет

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ НА ПІДСТАВІ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ

© О.В. Посилкіна, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, О.В. Козирєва, 2012

Кластерні утворення на сьогодні є однією з найефективніших форм регіонального розвитку, особливо для фармацевтичної галузі, яка виробляє соціально важливу продукцію. Проведені дослідження свідчать, що кластеризація отримала широке розповсюдження в розвинених країнах. За кількістю компаній, які функціонують в кластерному середовищі, лідирує Великобританія (84 % компаній), Латвія (67 % компаній) та Ірландія (64 % компаній), середню позицію посідають Італія (43 %), Болгарія (35 %) і Австрія (34 %). Найменший рейтинг у Греції, Естонії й Литви (по 9 %), Польщі та Чеської республіки (по 4 %), Кіпра (3 % компаній). Так, у Великобританії – 167 кластерів; Франції – 95 кластерів; Польщі – 20 кластерів, одним з яких є медичний кластер (Medycyna Polska); Італії – 260 індустриальних округів, у роботі яких приймають участь понад 80 тис. підприємств, на яких офіційно працюють понад 800 тис. чол.; Австрії – понад 30 мегакластерів, у тому числі з біотехнології і молекулярної медицини; Угорщині – 100 виробничих парків з 656 компаній з чисельністю робітників 60 тис. чол. [1-4].

У Нідерландах існує 10 кластерів (хімічні, комерційні обслуговуючі та некомерційні обслуговуючі галузі, складальні, енергетика, агропромисловий комплекс, будівництво, засоби масової інформації, охорона здоров'я, транспорт).

У Фінляндії функціонує 9 кластерів (лісовий, інформаційний і телекомунікаційний, металургійний, енергетичний, бізнес-послуги, охорона здоров'я, машинобудівний, харчовий, будівельний). Фінляндія займає перше місце в рейтингу перспективної конкурентоспроможності (Growth Competitiveness Index) і перше місце в рейтингу поточної конкурентоспроможності країн (Business Competitiveness Index) [2, 4].

Загальна кількість кластерів в Китаї дорівнює 53, в яких приймає участь близько 30 тис. фірм з 3,5 млн. робітників [3]. В Шанхаї створено мегакластер, який складається з 9 кластерів.

Кластеризація економіки Японії об'єднує потенціал кожного регіону через взаємодію бізнесу, університетів, НДІ та органів влади. Використання кластерів дозволили Японії вийти у світові лідери [1, 3, 4].

Кластеризація в Німеччині відбувалася відповідно державній економічній політиці країни. Центральний уряд Німеччини реалізує велику кількість програм підтримки кластеризації окремих регіонів. Між НДІ, університетами та промисловим сектором налагоджений обмін знаннями і ключовими інноваціями. Держава підтримує розвиток кластерів, наділяючи їх відповідними повноваженнями та обладнанням [3].

Економіка США відноситься до найбільш кластеризованих. Співпраця бізнесу, університетів і НДІ заснована на принципі конкуренції – фінансування НДІ та університетів з боку приватного сектора зменшується або збільшується залежно від результатів досліджень, які вони виконують [4].

Суттєвої актуальності сьогодні в пострадянських країнах набуває проблема переходу на кластерну модель розвитку фармацевтичної галузі: з огляду на необхідність реалізації державних програм щодо імпортозаміщення. Так, у Петербурзі планується створити фармацевтичний кластер, до складу якого входять компанії, які працюють в різних сегментах ринку [4]: фірма “Біокад”; фірма “Герофарм”; фірма “Фарм-Холдинг”; фірма “Самсон-Мед”.

З позицій фармацевтичної галузі кластеризація являє собою об’єднання виробництва, дистрибуції і реалізації фармацевтичної продукції у територіальні кластери з метою запобігання просторовому розсосередженню взаємозалежних видів діяльності. Крім того, кластеризація є інструментом формування регіональної промислової політики, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності суб’єктів фармацевтичного ринку і розвитку фармацевтичної галузі на мезорівні, а також є основою розробки пріоритетних програм регіонального розвитку. Таким чином, фармацевтичний кластер – це галузево-територіальне добровільне об’єднання підприємницьких структур, тісно співпрацюючих з науковими установами, громадськими організаціями і органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоспроможності суб’єктів фармацевтичної галузі та соціальної забезпеченості населення фармацевтичною продукцією, а також сприяння економічному розвитку регіону.

Мета кластеризації – ефективно використання взаємозв’язків в усіх сферах діяльності (інноваційних і інформаційних технологій, виробництві, маркетингу тощо), які виникають всередині комплексу суб’єктів фармацевтичного ринку в результаті їх об’єднання в кластер.

Потенційними партнерами фармацевтичного кластеру повинні стати сфера транспорту, складських послуг, лікувально-профілактичні заклади, заклади освіти, науково-дослідні інститути у сфері створення лікарських засобів, місцеві органи влади (обласна державна адміністрація, міська влада, органи місцевого врядування), організації, які здійснюють утилізацію фармацевтичних і медичних відходів, інфраструктурні галузі (фінансові установи (банки, страхові компанії тощо), інформаційні служби (маркетингові, інформаційні і рекламні агентства)).

Результати узагальнення переваг і проблем кластеризації фармацевтичних суб’єктів наведено в таблиці.

Створення фармацевтичних кластерів		
переваги		проблеми
для учасників	для регіону	
Зниження трансакційних витрат	Активізація підприємницької активності	Недостатність доступного капіталу Ієрархічність зв’язків Надлишкова “брендизація” кластера “Ефект блокування”, самостійні суб’єкти фармринку є більш конкурентними в порівнянні з кластерними Відсутність зацікавленості місцевих органів влади у реалізації кластерного підходу Недостатня розвиненість інфраструктури Недостатня правова база відносно створення і функціонування кластерів, у тому числі і фармацевтичних Переоцінка сприятливих умов господарювання Можливість втрати регіоном і державою закордонних інвесторів
Збільшення темпів інновацій	Зміцнення власного конкурентного статусу	
Наявність спеціалізованих постачальників, кваліфікованих працівників	Підвищення інвестиційної привабливості	
Ефект синергії	Удосконалення інноваційного середовища регіону	
Удосконалення відносин між партнерами	Зростання експортного потенціалу	
	Оптимальне використання ресурсів	
	Забезпечення стійкого розвитку соціальних процесів	

Таким чином, результатом функціонування фармацевтичного кластера є досягнення синергетичного ефекту в наслідок взаємодії і взаємозв'язку між його окремими елементами.

1. Крикавський Є. В. Спеціальні економічні зони та кластерна політика України / Є. В. Крикавський, О. А. Похильченко // БІЗНЕС ІНФОРМ. – №11. – 2011. – С. 4 – 7 2. Посилкіна О. В. Створення фармацевтичних кластерів в Україні на підставі логістичного менеджменту та міжнародних стандартів якості / О. В. Посилкіна, Р. В. Сагайдак-Нікітюк // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2011. – №. 3 (17). – С. 24-30. 3. Кластерная политика как метод активизации инновационных процессов в регионах // Научно-инновационная политика в регионах Беларуси: мат-лы республиканской научно-практ. конф. (Гродно, 19-20 октября 2005 г.). – Мн.: ГУ “БелИСА”, 2005. – 100 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.krsu.edu.kg/vestnik/2002/v3/a15.html> – Назва з екрану. 4. Волошин О. Кластеры идут. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.companion.ua/> – Назва з екрану.

ПОСИЛКІНА О.В., ХРОМИХ А.Г.
Національний фармацевтичний університет

ЛОГІСТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТА ДОСТУПНОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

© О.В. Посилкіна, А.Г. Хромих, 2012

В умовах глобалізації ринкових процесів національна приналежність та територіальне розташування продавців й покупців товарів і послуг втратили своє колишнє значення. Міждержавна та міжфірмова інтеграція, притаманна сучасному етапу розвитку світової економіки, обумовила те, що безпосереднє виробництво будь-якого товару може здійснюватися в одній країні, поставки необхідної сировини та компонентів здійснюватися з інших країн, а збут виготовленої продукції відбуватися в будь-якому іншому регіоні або державі. Ці процеси сприяють формуванню міжнародних та глобальних ланцюгів поставок, як на ринку продукції виробничо-технічного призначення, так і на ринку споживчих товарів, до числа яких належить й фармацевтична продукція.

Світовий фармацевтичний ринок – доволі специфічна галузь. Частина цього ринку у світовому обсязі становить близько 1 %. Проте, на думку експертів, його потенціал значно більший. У господарській практиці багатьох розвинених країн широко використовують нові методи і технології доставки та розподілу лікарських засобів (ЛЗ). Вони базуються на концепції фармацевтичної логістики.

Як свідчить світова практика, сучасний етап розвитку фармацевтичної логістики пов'язаний з появою якісно нової стратегічної інноваційної концепції – інтегрованої логістики. Сутність інноваційної парадигми фармацевтичної логістики полягає у розгляді логістичного процесу як єдиного цілого у ланцюзі постачань для досягнення ключової цілі: своєчасного забезпечення населення якісними й ефективними ЛЗ за доступними цінами.

Проведений науковий аналіз, дозволив виділити такі сучасні тенденції розвитку інтегрованої логістики у фармацевтичній галузі:

- ✓ активне впровадження й вдосконалення сучасних інформаційних технологій на фармацевтичних підприємствах (ФП);
- ✓ упровадження процесних технологій управління та стандартів логістичного обслуговування клієнтів з метою раціоналізації діяльності й більш повного задоволення потреб споживачів;
- ✓ підвищена увага до питань екології й логістики рециклінгу з метою оптимізації процесів утилізації відходів фармацевтичного виробництва;